

Nr 439.

Av herrar **Eliasson** och **Werner**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken m. m.*

I proposition nr 151 till årets riksdag har nya riktlinjer för den framtida nykterhetspolitiken uppdragits och förslag till ny försäljningslagstiftning för alkoholdrycker framlagts. Motbokssystemets effekt på alkoholkonsumtionen och nykterhetstillståndet bedömes av departementschefen som ringa, och systemet föreslås därför avskaffat från den 1 oktober 1955. Tyngdpunkten i nykterhetspolitiken skall i fortsättningen läggas på positiva åtgärder. Sålunda skall forskning, undervisning och upplysning i nykterhetsfrågan intensifieras. Nykterhetsvården upprustas, främst genom ökade resurser för de kommunala nykterhetsnämnderna och länsnykterhetsnämnderna. Betydande anslag skall utgå till ungdomsvårdande organisationer. Vidare föreslås ett anslag av 2,3 miljoner kronor till en upplysningskampanj i samband med övergången till ett friare försäljningssystem.

Enligt vår mening har motbokssystemet åtminstone i början av sin tillvaro varit av icke ringa betydelse för att hyfsa supsederna och begränsa alkoholens skadeverkningar. Systemet har ju främst varit inriktat på att motverka missbruket och här har utan tvivel vunnits resultat, som icke är så obetydliga som nykterhetskommittén velat framhålla. Det förefaller oss, som om kommittén överdrivit de negativa sidorna av motbokssystemet och undervärderat den konsumtionshämmande effekt, som systemet dock alltså har beträffande vissa kategorier, icke minst ungdomen. De faktorer, som främst medverkat till alkoholvanornas utbredning och alkoholkonsumtionens ökning, torde nämligen i hög grad ligga utanför restriktionssystemets verkningsfält. Vi delar dock den meningen, att motbokssystemet icke längre spelar den centrala roll för nykterhetstillståndet, som det tidigare gjort.

Därest motbokssystemet slopas och ersättes med en i princip fri försäljning av spritdrycker, måste man taga med i beräkningen, att detta kan medföra en ökning av alkoholkonsumtionen och därmed ett ökat alkoholmissbruk. Påfrestningarna särskilt under övergångstiden kan bli synnerligen starka och resultera i en allvarlig försämring av nykterhetstillståndet. Härvid tänker vi främst på vissa grupper av ungdomar, särskilt i tätorterna, som har goda inkomster men saknar försörjningsplikt och därför har möjlighet att förstöra mycket pengar på sprit. Detta är ett allvarligt problem, eftersom alkoholvanorna i regel

torde grundläggas i ungdomsåren. En annan grupp, som också kommer att frestas till ökad alkoholkonsumtion, är den som nu står nära gränsen till missbruk. När man vet, att tusentals husmödrar f. n. har all möda att hålla i hop hemmen med de knappa hushållspengar som blir över efter familjefaderns spritinköp, måste övergången till ett friare försäljningssystem befaras medföra ökade svårigheter för hemmen och familjerna.

Det är från dessa och jämväl andra synpunkter ytterst angeläget, att en successiv övergång till ett friare försäljningssystem skapas. En sådan övergång bör, i förening med effektiva åtgärder för nykterhetsvårdens upprustning, vara ägnad att minska övergångsskedets påfrestningar. Vi föreslår därför, att *motboken under en övergångstid bibehålles med fri inköpsrätt utom för motboksinnehavare, som blivit föremål för anmärkning i nykterhetshänseende*. En dylik anordning, som f. ö. förordats i en av hr Onsjö avgiven reservation till nykterhetskommitténs betänkande, synes oss vara förenad med uppenbara fördelar.

Nämnda övergångsanordning torde lämpligen böra utformas på följande sätt. Motbokssystemet bör avvecklas först från den 1 oktober 1957. Från en lämplig tidpunkt under år 1955 bör kvantitetsbegränsningen på motböckerna helt slopas för det stora flertalet motboksinnehavare men bibehållas för missbrukarna. Med tanke på riskerna för ökat ungdomsfylleri bör någon sänkning av den nuvarande motboksåldern icke genomföras.

Denna i princip fria inköpsrätt på motböckerna bör införas redan före den 1 oktober 1955, lämpligen från den 1 februari 1955. Härigenom skulle tiden mellan den nyligen beslutade spritskattehöjningen och en reform av försäljningssystemet bli väsentligt avkortad, vilket är av betydelse om nämnda skatteköjning skall få avsedd nykterhetspolitisk effekt.

Därest en i princip fri inköpsrätt på motböckerna sålunda införes från den 1 februari 1955 och registreringen av inköpen (som under dessa förhållanden blir av ringa värde) samtidigt slopas, blir det också möjligt att från samma tidpunkt avsevärt skära ned kostnaderna för systembolagens dyrbara administration. Betydande besparingar för statsverket kan sålunda vinnas med denna övergångsanordning.

Då vi icke i detalj kan överblicka vilka ändrade författningsbestämmelser som föranledes av våra förslag, hemställer vi, att vederbörande utskott utarbetar erforderlig författningstext.

Vi vill understryka, att den av oss föreslagna övergångstiden på två år och åtta månader synes oss motiverad av kravet på försiktighet vid övergång från ett restriktionssystem till ett friare försäljningssystem. Om det skulle visa sig, att redan införandet av en i princip fri inköpsrätt på mot-

böckerna (en ordning som icke kan sägas ha någon konsumtionssuggere-
rande effekt utifrån nykterhetskommitténs betraktelsesätt) skulle leda
till en allvarlig försämring av nykterhetstillståndet inom vårt folk, finns
det möjlighet för statsmakterna att ompröva riktlinjerna för den fram-
tida nykterhetspolitiken, innan det definitiva steget till ett fritt försälj-
ningssystem tages. De skador, som alkoholen vållar, är skrämmande stora.
Försiktigheten bör därför bjuda, att man icke avhänder sig möjligheten
till en sådan omprövning.

Med stöd av det anförda får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att motbokssystemet av-
vecklas först från den 1 oktober 1957, och att såsom en
övergångsanordning fri inköpsrätt på motbok införes från
den 1 februari 1955 i enlighet med vad i motionen anföres,
samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderliga
författningsbestämmelser.

Stockholm den 16 mars 1954.

Lars Eliasson.

Osc. Werner.